

En Historia om Klimpfjäll.

Från 1673 och fram till 1996! **Om** gruvan i Stekenjokk.

Om nedläggning och utredning av ensam utredaren Rune Ångström.

Historien om/ för Klimpfjäll började 1673, då kom det något som kallades för lappmarks plakatet.

När detta plakat inrättades lade den grunden för all kolonisation och bebyggelse i inlandet.

Den del av Sverige som sist koloniserades sägs vara bl. a Wilhelmina kommun.

Ett sådant resonemang förutsätter dock att kolonisering endast bedrivs av människor av icke samisk ursprung.

År 1930 hittades det i Fatmomakke några fornfynd både från sten- och järnåldern och enligt de senaste forskningsrönen har renen funnits i dessa trakter i cirka 3 500 år.

Då är det väl inte het osannolikt att även samerna varit i dessa trakter mycket länge.

I gamla kyrkböcker går det att läsa olika reseberättelser från mitten av 1700-taler där prästerna berättade om sina resor upp till olika sameläger, bl. a till Rafsen-Klimp som Klimpfjäll på den tiden kallades.

Där berättas det även att Fatmomakke invigdes 1781 som kyrk plats.

Så vist har det funnits människor i dessa trakter långt innan de första nybyggarna kom till byn.

Den första nybyggare som kom hit hette Jonatan Björklund och han kom från Bjur vattnet i Ångermanland i slutet av 1920 för att vid Saunemakk ta upp ett nybygge. Han ska ha byggt en liten stuga och ett fähus åt sig och sin familj.

Efter en tid lämnade han in en ansökan till Konungens befallningshavande om detta nybygge, men innan han hunnit få sina rättigheter till stället avstod han rätten till Johan Gabrielsson, även han från Bjur vattnet.

Johan Gabrielsson fick nybygget insynat 1832

och sedan den dagen har byn hetat Klimpfjäll.

Då fick också Norgefarargården början om sin historia.

År 1937 sålde han sitt hemman till Jon Andersson från Sidensjö för en summa av 200 riksdaler

Norgefarargårdens utseende ska den ha fått omkring 1860 när gårdens 3e ägare Jan Olof Johansson lät bygga ut stugan mot Öster.

Den siste privata ägaren var Artur Orädd. Efter hans död 1974 förvärvade Vilhelmina kommun fastigheten och 1981 blev gården byggnadsminnesförklarad.

Malmen i Stekenjokk upptäcktes redan 1918 men inte förrän på 1950-talet började man fundera på att bryta malmen.

1970 beslutade riksdagen att man skulle påbörja gruvdrift i Stekenjokk. Det uppstod dock snart stora problem. LKAB lade fram kalkyler som visade att gruvdrifter skulle få smärre lönsamhet än man hade räknat med.

Efter en rad utredningar satte man ändå igång med gruvdriften. Detta var 1976. Staten hade då ingått ett avtal med Boliden AB som innebar att staten skulle ge ett lån på 100 miljoner kronor samt ett bidrag på 27 miljoner kronor om Boliden höll gruvan vid liv i 20 år.

Gruvan öppnades 1976 av Boliden Mineral AB och lades ned 1988. Steckenockkvägen byggdes under 1960-talet som än i dag är Sveriges högsta asfalterad väg 876 m över havet.

När man började med brytningen tog man ut 400 000 ton malm varje år men detta visade sig vara för lite, (brytningskostnaderna blev för höga).

Man ökade därför malmuttaget till 600 000 ton/år.

Det ökade malmuttaget förkortade gruvans beräknade livslängd betydligt. Efter drygt tio års kontinuerlig drift är Stekenjokk gruvan nu i det närmaste helt utbruten enligt Boliden.

När nedläggningshotet blev konkret gjordes en rad uppvaktningar till regeringen från såväl gruvarbetarna som den övriga befolkningen i Kultsjödalen.

För folket i Klimpfjäll och de andra byarna nära Stekenjokk kommer nedläggningen av gruvan att bli en katastrof.

Många bosatte sig i Klimpfjäll när jobben skapades i Stekenjokk och dessa människor blir nu tvingade att flytta från byn om man inte får fram något alternativ till gruvbrytningen.

Inte bara gruvarbetarna får det svårt att kunna stanna kvar i Klimpfjäll.

I och med en stor utflyttning från bygden kommer även vissa serviceinriktade verksamheter att drabbas av nedskärningar.

Framför allt när 170 gruvjobbbara försvinner.

Konsumaffären tappar ca 70 % av kundunderlaget.

I maj 1989 framgår det att det fanns 283 invånare kvar i Klimpfjäll.

Innan gruvan kom fanns det ingen livsmediaffär, men en varubuss. Hur blir det nu när

gruvan stängs? Samma sak gäller skolan, vad kommer att hända med den? Kommunen har mycket att vinna och lite att förlora på att folket i Kultsjödalen ges nya sysselsättningsalternativ.

Satsningen på bättre flygförbindelser kan mycket väl ses som ett resultat av den Kommunala kampen att skapa alternativ till brytningen. Ett steg i samma riktning men från annat håll har tagits i och med att Länsarbetsnämnden satsat pengar i en utredning om hur Stekenjokkområdets framtid ska kunna räddas.

Riksdagsman Rune Ångström tillsattes av industriminister Tage G Pettersson som ensamutredare för projektet att skapa ersättnings sysselsättning i Klimpfjäll när Stekenjokk gruvan läggs ned.

Det förslag som Rune Ångström arbetade fram visade sig vara en storsatsning på turismen i Klimpfjäll.

Han har utarbetad en plan som innefattar tillbyggnad av hotellet, uppbyggnad av nya slalombackar och liftar samt förslag på olika aktiviteter under sommarhalvåret.

Enligt Ångströms förslag skulle det satsas 115 miljoner kronor på att göra Klimpfjäll till en turistattraktion.

Detta projekt skulle då kunna ge ca 150 arbetstillfällen. Från Kommunalt håll har man varit positivt inställda till turistprojektet men pengarna har blivit ett problem.

I det glesbygdspaket som industriministern presenterade under hösten 1987 utlovades 25 miljoner kronor till Stekenjokk/ Klimpfjäll, men enligt Vilhelmina kommun räcker detta inte för att våga starta med exempelvis hotellbygget.

Rune Ångströms förslag innebär en stor tillbyggnad av hotellet.

Enligt förslaget ska man bygga ut till 200 bäddar fördelat på 58 rum med hög standard.

Det ska även finnas möjlighet till självhushållning.

Restaurangen ska byggas ut så att den kan ta 200 gäster samtidigt.

Sporthallen ska byggas samman med hotellet genom en foajé med garderob.

Omklädningsrum för sporthallen ska inrymmas i den delen av utbyggnaden.

Sporthallen ska också förses med en scen och scenbelysning.

Akustiken ska förbättras så att hallen kan användas för dans och uppträdande.

I sådana sammanhang har sporthallen en kapacitet av ca 1200 personer.

Konsum ligger i samma byggnad som hotellet .

I stället för livsmedelsaffär ska man där bygga en ny pub och lokal för disco. En ny affär ska istället byggas intill hotellet.

Förutom de inomhuspooler som redan finns ska man bygga en tempererad utomhuspool med vindskyddad uteplats.

Man ska också bygga en barnpool med rutschbana.

Vidare ska man bygga en enkel utomhusscen med en mindre dansbana av trä.

På vintern ska man kunna spola för is och använda banan till exempel konståkning.

Stugorna ska också restaureras och nya parkeringsplatser ska anläggas.

Det är meningen att tillbyggnad av hotellet ska bli navet i turistsatsningen i Klimpfjäll.

Den delen av utredningen för hotellet kommer att kosta ca 35 miljoner Kroner.

Om alla går som det ska räknar man med att kunna börja med tillbyggnaden under sommaren 1988 och anläggningen beräknas kunna stå färdig under 89/90.

Uppbyggnad av klimpfjäll till en turistort.

Som Klimpfjäll då såg ut lockar det inte till sig så stora mängder turister.

Man hade en slalombacke med en lift och två nedfarter, 650 resp. 900 m långa.

Förutom slalomskidåkning fans även möjlighet till tur åkning på skidor.

Man hade också helikopteruppstigning en gång i veckan.

Förutom dessa aktiviteter som var mer eller mindre knutna till hotellet fans det möjlighet att få uppleva vildmarksliv och ripfångst under ledning av en van ripjägare. Var man fiskeintresserad fans det möjlighet att fiska sommar som vinter.

Det som skulle locka de stora skarorna turister till turistanläggningarna här uppe i norr var framför allt den alpina skidåkningen.

Som Klimpfjälls slalombackar då såg ut är de alldeles för små och få, för att de skulle kunna tävla med de större anläggningarna.

I den Ångström ska utredningen fanns det förslag på hur Klimpfjäll ska göras intressantare för både slalomfantaster och andra.

Först och främst ska den nuvarande liftanläggningen i närheten av Hotell Stekenjokk i Klimpfjäll förlängas, och ytterligare två nedfarter huggas upp.

Lite längre fram kommer det att finnas behov av ytterligare en lift.

Ett nytt alpint mål finns också med i satsningen.

Ca 7 km väster om Klimpfjäll planerar man att bygga en slalomanläggning som kan komma att bli den stora dragplåstret för Klimpfjäll.

Anläggningen ska ligga i ett område som kallas Froskon området och ha fjällfjället som bas.

Man kan/ska bygga en transportanläggning (liften) som blir ca 4 km lång och man får då en sammanhängande utförsåkning på ca 5 km.

Höjdskillnaden mellan topp och dalstationen planeras bli ca 650 m en av de största i Sverige.

Transportanläggningen (liften) kan utformas som en gondolbana.

(ett antal olika förslag presenterades) som öppnar för möjligheter för t , ex handikappade och äldre personer att bestiga berget och njuta av utsikten.

Anläggningen i Frosokon området beräknas ta längre tid att bygga upp och man bör se projektet i ett femårigt perspektiv.

Beräkna de kostnader för klimpfjällsanläggningen resp. Froskon området.

Hotell Stekenjokk.

Hotellbyggnad	27 190 000 kr
Stugor	1 250 000 kr
Sporthall	255 000 kr
Utvändig mark	2 163 000 kr
Badanläggning	3 432 000 kr
Totalt	34 290 000 kr

Klimpfjälls anläggningen

Förlängning av lift	1 000 000 kr
Ny lift (komplement)	1 500 000 kr
Värmestuga	800 000 kr
Snökanon anläggning	1 000 000 kr
Totalt	4 300 000 kr

För det s. k. Froskon området inklusive gondoler beräknas

Totalt 50 000 000 kr

Satsning på fiske **2 200 000kr**

Vandringsleder/ skoterleder **4 500 000 kr**

Totalkostnad omkring 113 290 000 kr i den Ångström ska utredningen.

Länsarbetsnämnden och därmed också utredningsgruppen =(lokala befolkningen fick 20 miljoner kronor till sitt förfogande.

Dessa skulle användas till särskilda arbetsmarknadspolitiska åtgärder i samband med utveckling i Stekenjokk.

Nära hälften av dessa 20 miljoner kronor har dock tagits i anspråk på annat sätt, Bland annat Till att täcka kostnaderna för de Bolidenanställda under det s, k nödåren i stekenjokk.

Vad hände sedan!

Husky Express:

För att göra PR för Klimpfjäll och sprida information om byn och dess problem. Drog Roger Fransson i väg på en långtur med sina hundar i mitten av november Resmålet var Västtyskland och München. Franssons ide visade sig vara verkligen bra för det är nog inte fel att säga att han har gjort Klimpfjäll känt i nästan hela Sverige och även i Västtyskland.

Han planerar att köpa in 30-40 hundar och ge sig ut i fjällvärlden med turister som vill åka hundspann.

En sådan verksamhet är dock inte helt problemfri, att betala hundskatt för 30-40 hundar är kanske inte det roligaste man kan göra.

Roger Fransson ansökte om att slippa betala skatt för mer än 5-6 hundar. Utfallet av denna ansökan vet vi inte.

Industrihuset: (som i dag ägs av Samebyn)

Den 17-10-1989 stämplade Vilhelmina Kommun en föransökan till bygglov Inlämnad av Nils B Persson.

Byggnadslovet söktes an GALAX AB i Skellefteå på Klimpfjäll 3: 1

Enligt föransökan ska P K Banken i Skellefteå ställt upp med 10% garanti = 390 000 kr Vem och vilka som under de första åren verkat i fastigheten vet jag inte?

Garage med bensinstation: (som i dag ägs av Bertil Fjällström)

Den 3/3 79 skickade Rolf Johnsson (Saxnäs Taxi och Buss AB) in ansökan om Bygglov på fastigheten Klimpfjäll 1: 76.

Byggnadslov beviljades och fastigheten byggdes.

Vem och vilka som under de första åren verkat i fastigheten vet jag inte?

Villa Heidelberg:

Boliden byggde denna villa till disponenten. Nola Skogs byggen renoverade den till en Geologisk station i och för västerbottensfjällen.

Ett samarbete upprättades mellan Universitetet i Heidelberg och Hotell Fjäll Fjället.

Där blivande Geologer bedrev sin utbildning i detta område, Klimpfjäll var känt i Tyskland för sin rikedom av metaller.

Invigning av Villa Heidelberg den 22-8-1995 förrättades av Landshövding Gördel Bohlin.

Vielmesmakke:

Vielmesmakke i närheten av Klimpfjäll är ett gammalt sameviste som tidigare användes av samer från Borgafjäll och Storjola under sommaren och hösten.

I en av kåtorna bedrevs även sameskola mellan åren 1926-1950.

I dag står platsen för det mesta tomt. Den består av privata byggnader och kåtor.

Kultsjökrukan:

På 1940-talet hittade man ett av landets finaste asbestkärl vid stranden av Kultsjön där av namnet Kultsjökrukan. Från järnåldern finns även många fina fynd av järnpilspetsar, knivar och yxor, men också pärlhalsband och dräktspännen.

Plastcykeln:

Företaget Vilhelmina Plast AB fick uppdraget att tillverka en plastcykel.

För att skapa arbetstillfällen i Vilhelmina och viss mån Klimpfjäll! Som blev en flopp!

Itera var en plastcykel som utvecklades 1980 och började serietillverkas 1982

Cykeln tillverkades av Hovra AB och Vilhelmina Plast AB, som också formsprutade och monterade.

Medan bolaget Hovra AB svarade för ide och produktutveckling.

Trots en omfattande marknadsförings kampanj blev cykeln en flopp, eftersom den hade en vek ram, var tung (ca: 18 kg) och betingade ett högt pris.

Företaget hade ursprungligen tänkt sig att sälja den för 300 kr (att jämföra med en vanlig cykel som som 1980 kostade ca 1 200 kr) men i stället lanserades den som en trendprodukt och kostade 1 600 kr.

Det påstods också i ett reportage i Aktuellt att trafikljusen inte slog om för den nya plastcykeln eftersom den inte var av metall.

En bättre version med stålstyre togs fram, men det hjälpte inte.

15 000 - 20 000 cyklar hann tillverkas i Vilhelmina innan nedläggningen.

Det gjorde heller ingen nytta att USA:s dåvarande president Jimmy Carter prov cyklade den vid Sverigebesöket i början av 1980 talet.

Arrangörerna av det stora orienteringstävlingen femdagars i mitten av 1980 - talet köpte 1 000 st Itea-Cycklar som man hyrde ut. Efter tävlingen såldes de billigt till utövare./ alla såldes.

Hotellet:

Hotellet har haft flera namn.

Åke Lundblad började bygga detta hotell 1964 som var enbart denna byggnad.

1974 Sålde Åke Lundblad hotellet till Vilhelmina Kommun.

1975 Påbörjades utbyggnad av Hotellet.

Den 24 november 1983 brann badanläggningen och måste stängas några månader.

Efter det inträffade 3 olika små bränder.

I september 1991 brann hela anläggningen ned.

Juni 1992 invigdes hotellet på nytt

Under denna period mellan 1968 och fram till 1993 har anläggningen haft

4 olika ägare.

Det finns en sägen som säger att hotellet är byggt på en vitterstig och skall brinna 3 ggr.

Men det sägs också att en viss person har skapat en öppning för vitterstigen genom Hotellet, Hotellet kommer inte att brinna igen.

En fråga till er alla. Svara med handuppräckning!

Vilken Stadsminister har som gäst bott hos Sten Larsson?

Olof Palme

När blev inlandsbanan färdig?

1915

Tack för att ni lyssnat